

۳۱. کدام شهر باستانی دارای شبکه فاضلاب بوده است؟
 ۱ هاراپا ۲ لاگاش ۳ بابل ۴ مهران
۳۲. کدام گزینه ثابت می‌کند دو شهر موهنجودارو و بابل با هم در ارتباط بودند؟
 ۱ اسناد باقی‌مانده از این دو شهر ۲ وجود معماری مشترک بین دو شهر
 ۳ وجود اشیای متعلق به بابل در این شهر ۴ استفاده از نساجی در هر دو شهر
۳۳. وجه مشترک دین در تمدن‌های باستانی (به جز ایران) چیست؟
 ۱ اعتقاد به جهان پس از مرگ ۲ اعتقاد به خدایان متعدد
 ۳ خداینداری شاهان ۴ سیاسی بودن کاهنان این ادیان
۳۴. کدام گزینه به انتقادکننده دین آمیخته به خرافات هندیان اشاره دارد؟
 ۱ دین برهمنی ۲ کتاب ریگ‌ودا
 ۳ دین بودایی ۴ معتقدین به خدای غیرمادی
۳۵. کدام گزینه درباره چهار تمدن بین‌النهرین، مصر، هند و چین درست است؟
 ۱ عبور هم‌زمان از مرحله تجارت ۲ شکل‌گیری در کنار رود
 ۳ وجود موانع طبیعی در برابر دشمنان ۴ آب‌وهوای یکسان
۳۶. وجه مشترک دو تمدن چین و مصر چیست؟
 ۱ تنها یک راه عبور در برابر هجوم خارجی وجود داشت.
 ۲ هر دو توسط دولت هخامنشی مورد هجوم قرار گرفت.
 ۳ هر دو تمدن دارای مراحل مشترک سیاسی بودند.
 ۴ در هر دو تمدن اندیشه‌های فلسفی وجود داشته است.
۳۷. دلیل اتحاد دولت - شهرهای چین چه بود؟
 ۱ ظهور شی‌هوانگ‌تی ۲ تجارت با دیگر تمدن‌ها
 ۳ پایان جنگ‌های مداوم ۴ یورش‌های اقوام کوچ‌رو
۳۸. کدام تمدن عامل متفاوتی برای شکل‌گیری داشته است؟
 ۱ مصر ۲ هند ۳ کرت ۴ چین
۳۹. دلیل نام‌گذاری تمدن یونانی که از طایفه‌های بیابانگرد شکل گرفته بود، چیست؟
 ۱ نام امپراتور بزرگ این تمدن ۲ مهم‌ترین شهر این تمدن
 ۳ محل قرارگیری این تمدن ۴ پیروزی این تمدن از اقوامی به این نام
۴۰. کدام گزینه در جنگ‌های پلوپونزی نقش نداشته است؟
 ۱ هخامنشیان ۲ پریکلس ۳ اسپارت ۴ فلیپ دوم
۴۱. نوع حکومت کدام گزینه با دیگران متفاوت است؟
 ۱ اسپارت ۲ آشوکا ۳ شی‌هوانگ‌تی ۴ آتن
۴۲. تمام گزینه‌ها دارای کشتی‌رانی بوده است؛ به جز:
 ۱ مینوسی ۲ آتن ۳ بابل ۴ روم
۴۳. کدام قوم برای اولین بار در ایتالیا به زراعت پرداخت؟
 ۱ هند و اروپایی ۲ یونانی ۳ رومی ۴ بربرهای شمال ایتالیا
۴۴. کدام حکومت در ایران در برابر قدرت‌طلبی‌های رومیان ایستادگی کرد؟
 ۱ ساسانیان ۲ هخامنشیان ۳ سلوکیان ۴ اشکانیان
۴۵. در چه صورت در روم باستان کنسول دوم به اداره امور داخلی می‌پرداخت؟
 ۱ فوت کنسول اول ۲ در جنگ بودن کنسول اول
 ۳ تأکید سنا به حضور کنسول دوم ۴ بعد از دوران یک‌ساله اختیارات کنسول اول

مطالعه و کاوش در گذشته‌های دور

باید توجه داشته باشید که آگاهی از تاریخ یک تمدن در ادوار مختلف دچار تغییر و تحول می‌شود. در این درس سیر آگاهی از تاریخ ایران باستان را بررسی می‌کنیم.

سیر آگاهی از تاریخ ایران باستان

باید مبدأ تغییر آگاهی از تاریخ ایران باستان را رمزگشایی خط میخی دانست؛ زیرا با خوانده شدن این خط اطلاعات نسبت به تاریخ ایران باستان کامل‌تر و دقیق‌تر شد.

آگاهی تاریخی آمیخته با افسانه

آگاهی از تاریخ ایران قبل از خوانده شدن خط میخی محدود به ترجمه خدای‌نامه‌های متعلق به دوران ساسانی است که حتی این ترجمه‌ها نیز به صورت کامل به دست ما نرسیده است. دیگر منبع آگاهی از این دوران شاهنامه فردوسی است.

تقسیمات تاریخ ایران

میزان اطلاعات	دوره
آمیخته با افسانه	پیشدادیان
آمیخته با افسانه	کیانیان
محدود به بعضی اسامی	اشکانیان
اطلاعات قابل توجه	ساسانیان

تعریف اسطوره: سرگذشت خیالی و غیرواقعی تمدن‌ها را افسانه یا اسطوره می‌نامند. تصورات اولیه از بناهای تاریخی: در ابتدا پارسه یا پرسه پلیس را به جمشید، پادشاه افسانه‌ای ایران، نسبت می‌دادند و به آن تخت جمشید می‌گفتند. همچنین پاسارگاد، پایتخت کورش را به حضرت سلیمان منسوب می‌کردند و آرامگاه بنیان‌گذار سلسله هخامنشی را قبر مادر حضرت سلیمان می‌شمردند.

آگاهی تاریخی متکی به پژوهش و کاوش‌های جدید

باید توجه داشته باشید که تغییرات پیش‌آمده در دو قرن اخیر بوده است.

← خوانده‌شدن خط‌های باستانی

← کاوش‌های باستان‌شناسی

دلایل تغییرات

سغویه

تمایل و علاقه اروپائیان برای مسافرت به ایران ← علاقه به شناخت تاریخ و فرهنگ ← جست‌وجو به دنبال بناها و آثار هخامنشی ← تهیه گزارش تصویری

قاجاریه

افزایش روابط سیاسی و اقتصادی ایران و اروپا ← حضور اروپاییان در ایران ← افزایش بازدیدکنندگان خارجی از بناهای تاریخی ← فراهم‌شدن زمینه برای کاوش‌های باستان‌شناسی ← سرهنری راولینسون خط میخی را رمزگشایی کرد. ← افزایش علاقه اروپاییان به تاریخ ایران ← اعطای امتیاز انحصاری کاوش‌های باستانی به فرانسه ← افزایش کاوش‌ها در شوش

پهلوی

باستان‌شناسان ایرانی ← خوانده‌شدن دیگر خطوط باستانی ← نگارش آثار در این زمینه توسط نویسندگان ایرانی و غیرایرانی

← ارنست هرتسفلد ← آلمان

باستان‌شناسان اروپایی

حاضر در دوره پهلوی

← آرتور پوپ ← آمریکا

آگاهی از سلسله‌های ماد تا ساسانیان

امکان تشخیص تاریخ واقعی افسانه

آگاهی از مهاجرت اقوام ایرانی

تقسیم‌بندی جدید مورخان از ایران باستان

نتایج پژوهش‌های جدید

منابع پژوهشی

در درس اول دسته‌بندی کلی از منابع پژوهشی را خواندید. در این درس منابع پژوهشی ایران باستان را معرفی می‌کنیم.

می‌شود. این تقسیم‌بندی نشان می‌دهد که شیوه تأمین خوراک مبدأ تقسیم پیش از تاریخ است. *صفحه ۳۰*

۱۹. **گزینه ۲** سنگ اصلی‌ترین و اولین ماده‌ای بود که انسان برای ساخت ابزار استفاده کرد. *صفحه ۳۲*

۲۰. **گزینه ۱** ابتدا سؤال را ساده‌سازی می‌کنیم؛ منظور از دوره جدیدی که حیات پیش از تاریخ را تغییر داد، رسیدن به مرحله تولید خوراک است. پس باید در گزینه‌ها به دنبال محلی باشید که بر اساس پژوهش‌ها، اولین بار از گردآوری خوراک به تولید خوراک رسیده است که گزینه ۱ است. *صفحه ۳۳*

۲۱. **گزینه ۴** برای تخصصی‌شدن کار بین‌النهرین ابتدا باید کشاورزی و دامداری وجود داشته باشد تا یکجانشینی پدید بیاید و تولید مازاد بر نیاز ایجاد شود. برای رسیدن به این مرحله، ابتدا باید آب مناسب برای کشاورزی وجود داشته باشد که وجود رودهای دجله و فرات آب لازم را تأمین می‌کند. *صفحات ۳۴ و ۳۵*

۲۲. **گزینه ۳** ابتدا باید از دو جهت سؤال را ساده‌سازی کنیم؛ زمانی که از تمدن ناحیه جنوبی بین‌النهرین صحبت می‌شود، منظور سومر است و نوع تقسیمات این منطقه نیز به صورت دولت-شهر است که این دولت-شهرها با یکدیگر به رقابت و جنگ می‌پرداختند. *صفحه ۳۶*

۲۳. **گزینه ۲** سارگن که فرماندهی حکومت اکدی را بر عهده داشت تا کوه‌های زاگرس را زیر فرمان خود داشت. *صفحه ۳۷*

۲۴. **گزینه ۱** دقت کنید که منظور از تمدن حکومت نیست؛ در نتیجه گزینه‌های ۲ و ۳ رد می‌شوند. بخش بعدی که باید به آن توجه کرد، مرحله شکل‌گیری تجارت است که عبور از آن به معنای زندگی شهری است. در نتیجه باید سؤال را این‌گونه ساده‌سازی کرد که دومین تمدنی که در آن شهرنشینی شکل می‌گیرد کدام است. *صفحات ۳۴ و ۳۸*

۲۵. **گزینه ۴** تنها راه تهاجم‌های خارجی شبه‌جزیره سینا در شمال شرقی بود که در نهایت هم از همین مسیر این سرزمین فتح شد. *صفحه ۳۸*

۲۶. **گزینه ۳** در زمان فرعون‌های دوره جدید، آم‌ن‌هوتپ چهارم کوشید یکتاپرسی را در شکل پرستش خدای خورشید در مصر ترویج کند. *صفحه ۴۰*

۲۷. **گزینه ۱** فرمان دفاع در برابر سپاه دشمنان جزء امور نظامی است و از مسئولیت‌های وزیر نیست. *صفحه ۳۸*

۲۸. **گزینه ۲** مومیایی کردن فراغه نشان‌دهنده اعتقاد مصریان به جهان پس از مرگ است؛ یعنی آن‌ها معتقد هستند که روح بعد از مدتی سرگردانی به جسم باز می‌گردد و باید جسم سالم بماند. *صفحه ۳۹*

۲۹. **گزینه ۴** باید توجه داشته باشید درست است در کتاب شما اشاره‌ای به اعتقاد جهان پس از مرگ بین‌النهرین و یا نقش کاهنان در بین‌النهرین نشده است؛ ولی چون مغایر و نقیض قسمت اول گزینه‌ها در کتاب هست؛ پس گزینه‌های ۲ و ۳ رد می‌شود. *صفحات ۳۹ و ۴۰*

۳۰. **گزینه ۴** آموزه‌های دینی باعث فرمان‌بری و صبوری مصریان شد. *صفحه ۴۰*

۳۱. **گزینه ۱** هاراپا و موهنجودارو از جمله شهرهایی هستند که به شبکه فاضلاب مجهز بودند. *صفحه ۴۲*

۳۲. **گزینه ۳** باید اشاره کرد زمانی که از شهر بابل صحبت می‌شود منظور تمدن بابل و در نتیجه تمدن بین‌النهرین است. نشانه ارتباط این دو تمدن نیز از وجود اشیای متعلق به بابل در موهنجودارو است. *صفحه ۴۳*

۳۳. **گزینه ۲** باید دقت داشته باشید در این کتاب به ۷ تمدن باستانی اشاره شده است؛ بین‌النهرین، مصر، هند، چین، یونان، روم و ایران. تست ایران را استثنا قرار می‌دهد و بین ۶ تمدن دیگر به دنبال نقطه مشترک در دین است که پاسخ گزینه ۲ است؛ زیرا در تمام تمدن‌ها به خدایان متعدد اعتقاد داشتند. *صفحات ۳۶، ۳۹، ۴۳، ۵۳ و ۵۸*

۳۴. **گزینه ۳** باید دقت داشته باشید که دین آمیخته به خرافات در هند، دین برهمنی است و آیین بودایی در برابر این دین ظهور کرد. *صفحه ۴۳*

۳۵. **گزینه ۲** در میان گزینه‌های مطرح‌شده تنها گزینه ۲ بین هر چهار تمدن مشترک است. تمدن بین‌النهرین بین دو رود دجله و فرات، مصر در کنار رود نیل، هند در کنار رود سند و چین در کنار رود هوانگ‌هو. *صفحات ۳۵، ۳۸، ۴۲ و ۴۶*

۴۸. **گزینه ۳** در دوره پهلوی فرانسه این امتیاز را به دست آورد. *صفحه ۷۴*

۴۹. **گزینه ۴** باید دقت داشته باشید که درست است آتشکده در دوران مورد نظر ساخته شده است؛ ولی مسئله مورد بررسی، آثار آتش‌سوزی این آتشکده است که در اثر حمله اعراب که قرن‌ها بعد از دوران مورد نظر رخ داده است. *صفحه ۶۶*

۵۰. **گزینه ۱** باید دقت داشته باشید در درس اول اشاره شد که تاریخ هرودت مربوط به دوران هخامنشی است. سؤال منبع دست اول را درباره دوران هخامنشی می‌خواهد که تنها در گزینه ۱ به آن اشاره شده است. *صفحات ۶۷ و ۶۴*

۵۱. **گزینه ۲** از دوران قاجاریه بازدید از بناهای تاریخی به‌ویژه تخت جمشید، پاسارگاد و شوش افزایش پیدا کرد. *صفحه ۶۳*

۵۲. **گزینه ۲** باید دقت نمایید که موقعیت جغرافیایی باعث هجوم‌ها و مهاجرت‌های خارجی شده است و به همین دلیل علت مستقیم نیست. *صفحه ۷۱*

۵۳. **گزینه ۱** باید دقت کرد منظور از اولین اقوام، اقوامی است که از آسیای مرکزی، آفریقا، قفقاز و شبه‌قاره هند به ایران آمده‌اند. *صفحه ۷۲*

۵۴. **گزینه ۳** قدیمی‌ترین نشانه‌های حضور انسان در گشرفرود استان خراسان رضوی یافته شده است. *صفحه ۷۲*

۵۵. **گزینه ۲** بقایای کوره‌های ذوب و قالب‌گیری مس در برخی سکونت‌گاه‌های کهن؛ مانند شهداد، تل ابلیس و تپه یحیی در استان کرمان و تپه زاغه در قزوین صورت گرفته است. *صفحه ۷۴*

۵۶. **گزینه ۳** در تپه یحیی هم زیروآلات مسی و هم ظروف سنگ صابونی ساخته می‌شد. *صفحه ۷۴*

۵۷. **گزینه ۱** باید دقت داشته باشید که موقعیت جغرافیایی برای تجارت مطرح شده است، اگر تنها گفته می‌شد، باید موقعیت جغرافیایی، وجود منابع طبیعی و معدنی را هم به حساب آورد. *صفحه ۷۶*

۵۸. **گزینه ۴** حکومت ایلام بر اثر یورش ویرانگر آشوریان دچار انحطاط و فروپاشی شد. *صفحه ۷۷*

۳۶. **گزینه ۱** چین تنها از طریق دره پهناور هوانگ‌هو در شمال راه نفوذ داشته است و مصر نیز از طریق شبه‌جزیره سینا. *صفحات ۳۵ و ۴۶*

۳۷. **گزینه ۴** دولت-شهرهای چین به‌واسطه تفرقه مورد هجوم اقوام کوچ‌رو بودند و عامل این که شی‌هوانگ‌تی دست به اتحاد قبایل زد، مقابله با این هجوم‌ها بود. *صفحه ۴۷*

۳۸. **گزینه ۳** باید دقت داشته‌باشیم که سه تمدن، مصر، هند و چین به‌دلیل وجود رود شکل گرفتند؛ ولی تمدن کرت به‌دلیل شبه‌جزیره بودن شکل گرفته است. *صفحه ۵۰*

۳۹. **گزینه ۲** تمدن یونانی که از طایفه‌های بیابانگرد شکل گرفته است، تمدن میسنی نام دارد که دلیل نام‌گذاری این تمدن مهم‌ترین شهر آن است. *صفحه ۵۱*

۴۰. **گزینه ۴** **نکته:** هخامنشیان با حمایت مالی از اسپارت در این جنگ‌ها نقش داشته‌اند. *صفحه ۵۲*

۴۱. **گزینه ۴** در میان گزینه‌ها تنها آتن دارای حکومت مردم‌سالاری بود. *صفحه ۵۳*

۴۲. **گزینه ۳** حکومت مینوسی ساکن در کرت دارای کشتی‌رانی بوده آتن هم به همین دلیل و روم به‌دلیل شکل‌گیری در شبه‌جزیره ایتالیا ولی بابل این امکان را نداشته است. *صفحه ۵۵*

۴۳. **گزینه ۱** اولین قومی که در ایتالیا به زراعت پرداخت هند و اروپاییان بودند. *صفحه ۵۵*

۴۴. **گزینه ۴** اشکانیان به توسعه‌طلبی رومیان پایان دادند. *صفحه ۵۶*

۴۵. **گزینه ۲** زمانی که کنسول اول در میدان جنگ بود کنسول دوم به اداره امور داخلی می‌پرداخت. *صفحه ۵۸*

۴۶. **گزینه ۴** سه سلسله اول جزء مواردی است که در تاریخ‌نگاری به شیوه قدیمی آن که مربوط به پیش از رنسانس است، رواج داشته است. *صفحات ۵ و ۷۲*

۴۷. **گزینه ۲** با ورود محققان اروپایی در دوره صفویه که مبدأ تغییر آگاهی از دوران‌های ایران باستان است، دوره هخامنشیان اولین بار شناسایی شد. *صفحه ۷۳*

آشفتگی ساسانیان ← حمله مسلمانان به سواد ← گشوده شدن تعدادی از مناطق به جنگ و صلح ← حملات مجدد مسلمانان به ایرانیان ← بر تخت نشتن یزدگرد سوم ← سامان یافتن امور ایران ← پیروزی ایرانیان بر اعراب در جسر یا پل ← بازپس گیری متصرفات از اعراب ← روانه شدن جنگجویان تازه نفس مسلمانان ← پیروزی اعراب در قادسیه ← محاصره تیسفون ← سقوط تیسفون ← جنگ جلولای ← شکست ایرانیان ← پیروزی اعراب در نهاوند ← ورود اعراب به صورت کامل به ایران ← مقاومت ایرانیان در همدان، ری، فارس ← شکست ایرانیان ← فتح بیشتر شهرها به جنگ و صلح

عوامل مؤثر در شکست قادسیه

- اختلاف‌های داخلی ایرانیان تأثیر داشت.
- رستم فرخزاد، فرمانده سپاه ساسانی از پیروزی ناامید شد.
- همکاری برخی دهقانان و قبیله‌های عرب ساکن سواد با مسلمانان اشاره کرد.
- خبر پیروزی خیره‌کننده اعراب مسلمان بر رومیان در شام، موجب تقویت روحیه و انگیزه جنگاوران عرب در قادسیه شد.

دو قرن حکومت اعراب بر ایران

خلفای نخستین: در این دوران پس از فتح هر منطقه فردی از میان فرماندهان سپاه، سران قبیله‌ها یا صحابه به حکومت منصوب می‌شد. دوره امویان: در این دوران ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق بود. البته برخی مواقع برای مناطق آذربایجان و خراسان خود به عزل و نصب می‌پرداختند. در این دوران اشراف عرب نقش بسیاری در اداره ایران داشتند از جمله یادبن ابیه، پسرش عبیدالله، حجاج بن یوسف ثقفی و یوسف بن عمر.

یه نکته بگم! از جمله رویدادهای مهم سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این دوران مهاجرت قبیله‌های عرب به ایران بود که به هدف تحکیم سلطه مسلمانان بر ایران شروع شد و در دوران امویان شدت گرفت.

تجدیل گزینی

مهاجران با همان زندگی بدوی و فانه‌به‌دوشی در واحدهای اطراف شهرها و روستاها مستقر شدند. در نتیجه تفاوت فرهنگ و منش زندگی باعث نارضایتی‌هایی شد. ولی کم‌کم مهاجران جذب فرهنگ ایرانی شدند.

دوره عباسیان: در این دوره شرایط به نفع ایرانیان تغییر و از طرف دیگر در این دوره از سیاستمداران ایرانی استفاده شد و همچنین مناصب سیاسی و نظامی مهمی برعهده ایران قرار گرفت. با این حال سلطه اعراب بر ایران باعث نارضایتی‌هایی شد.

جنبش‌های ایرانیان در دو قرن نخست هجری

امویان: در این دوره به دلیل تفاوتی که میان ایرانیان و اعراب گذاشته می‌شد، نارضایتی‌های بسیاری برای ایرانیان به وجود آمد از جمله تأثیرات این نارضایتی‌ها جنبش‌هایی که در جدول زیر آمده است.

جنبش‌های دوران اموی

- جنبش‌های سیاسی-نظامی
- جنبش‌های فرهنگی ← شعوبیان

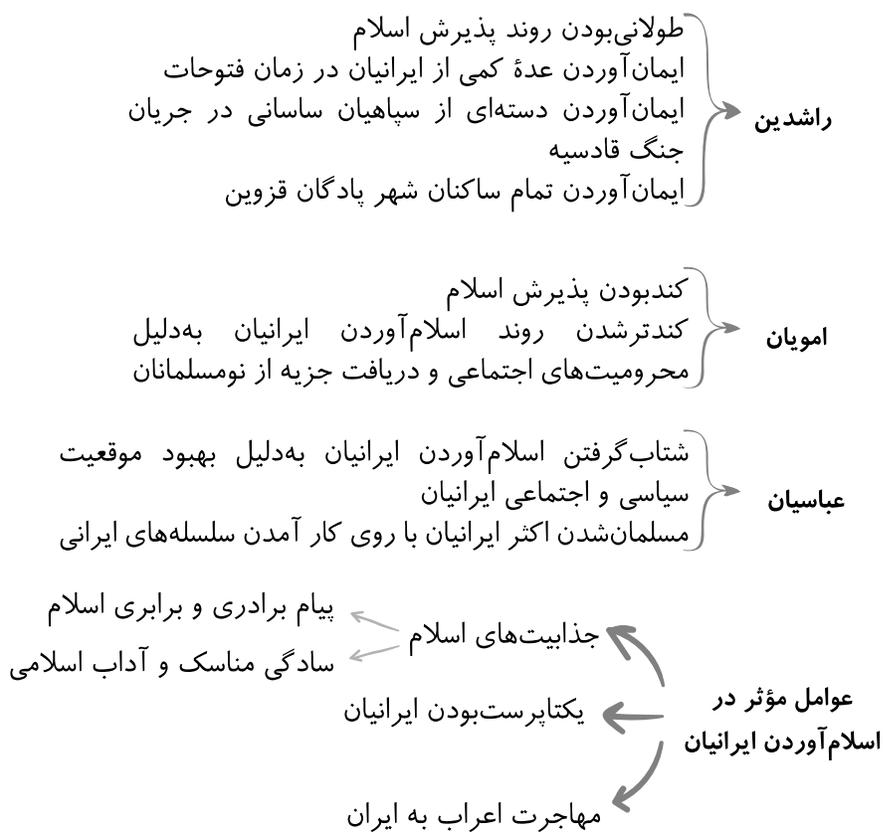
عباسیان: برخی اقدامات خاندان بنی‌عباس باعث نارضایتی ایرانیان شد از جمله قتل ابوسلمه خلال و ابومسلم، نابودی خاندان‌های برمکیان و سهل و سختگیری و ستم به شیعیان و اهل‌بیت پیامبر (ص) که این اقدامات باعث قیام‌هایی شد. مهم‌ترین این جنبش‌ها به خون‌خواهی ابومسلم بود که ترکیبی از عقاید دینی و فلسفی اسلامی و غیراسلامی را دربر می‌گرفت.

نتایج جنبش‌ها
از میان‌رفتن سلطه بر شرق ایران خاصه خراسان
ایجاد زمینه مناسب برای شکل‌گیری سلسله‌های ایرانی

اسلام‌پذیری ایرانیان

روند اسلام آوردن مردم ایران تدریجی بوده است.

نموداری یاد بگیریم:

۱۸۱. یمن از چه زمانی به تصرف ساسانیان درآمد؟

- ۱ هم‌زمان با تصرف بحرین
۲ در زمان پادشاهی خسرو اول
۳ با تأسیس حکومت آخمیان
۴ در زمان یورش‌های اعراب

۱۸۲. نخستین گروه ایرانیان که اسلام آوردند همراه کدام خلیفه جنگیدند؟

- ۱ ابوبکر
۲ عثمان
۳ عمر
۴ علی (ع)

۱۸۳. کدام‌یک از عبارات زیر درست است؟

- الف) در جنگ جسر تیسفون سقوط کرد.
ب) با ناامیدی رستم فرخزاد در جنگ قادسیه، ساسانیان شکست خوردند.
پ) بقایای ارتش ساسانی در جلولا شکست خوردند.
ت) در جنگ نهاوند ساسانیان مناطق تصرف‌شده را باز پس گرفتند.
- ۱ ت / پ
۲ الف / ت
۳ پ / ب
۴ الف / ب

۱۸۴. جدول زیر را کامل کنید.

دوران	رویداد
الف	دفترهای دیوانی به خط و زبان پهلوی بود.
ب	ب
حجاج بن یوسف ثقفی	پ
ت	ایرانیان در مناصب سیاسی و نظامی حضور داشتند.

۱ الف) معاویه / ب) ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق بود.

۲ پ) سکه‌های ضرب‌شده توسط ساسانیان در گردش بود. / ت) منصور

۳ ت) ابوبکر / پ) مهاجرت اعراب به ایران

۴ پ) ایران تحت فرمان والی عراق بود. / ت) سفاح

۱۸۵. کدام جنبش ترکیبی از عقاید دینی و فلسفی اسلامی و غیراسلامی است؟

۱ شعوبیان در زمان اموی
۲ نابودی خاندان برمکی

۳ خون‌خواهی ابومسلم
۴ حمایت از شیعیان

۱۸۶. کدام حادثه باعث افزایش شتاب در مسلمان‌شدن ایرانیان شد؟

۱ پیروزی اعراب در جنگ قادسیه
۲ بهبود موقعیت ایرانیان در عصر عباسی

۳ نابرابری‌های موجود در خلافت اموی
۴ ایمان آوردن دهقانان در فتوحات

۱۸۷. تمام گزینه‌ها جزء مناطقی هستند که با مهاجرت گروهی از شیعیان و علویان اسلام آوردند؛

به‌جز:

۱ مازندران
۲ قم
۳ مشهد
۴ گیلان

۱۸۸. اولین سلسله مسلمان ایرانی در زمان کدام خلیفه ایجاد شد؟

۱ هارون
۲ سفاح
۳ امین
۴ مأمون

۱۸۹. جدول زیر را کامل کنید:

خاستگاه اجتماعی	
الف	سامانیان
سادات	ب
پ	صفاریان
نظامی	ت

- ۱ الف) حاکم محلی / پ) عیاران
 ۲ پ) رویگرزاده / ت) آل بویه
 ۳ ت) دهقان / ب) آل بویه
 ۴ ب) علویان / الف) دهقان

۱۹۰. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

- الف) صفاریان مانند طاهریان از آغاز با نظر مساعد خلیفه حکومت کردند.
 ب) مرداویج و علویان هر دو رابطه خصمانه‌ای با خلیفه داشتند.
 پ) آل بویه با وجود امکان برای از میان برداشتن خلافت با این حال خود را پیروی خلیفه نشان دادند.
 ت) خلیفه در جنگ میان امرای سامانی و صفاری از صفاریان حمایت کرد.
- ۱ الف / ت   ۲ پ / ت   ۳ ب / پ   ۴ ب / الف

۱۹۱. به چه دلیل از تعداد جنبش‌های دوران عباسیان کاسته شد؟

- ۱ قرارگرفتن امور اداری بر عهده کارگزاران ایرانی
 ۲ همکاری حاکمان ایرانی با خلفا
 ۳ ایجاد فضای آزاد برای تجارت
 ۴ کاهش تمایلات توسعه طلبانه حکام محلی

۱۹۲. تمام گزینه‌ها از عوامل رونق اقتصادی بعد از تأسیس حکومت‌های ایرانی است؛ به جز:

- ۱ برقراری آرامش و امنیت نسبی
 ۲ عمران و آبادی توسط امیران
 ۳ استقرار نظام دیوانی منظم
 ۴ افزایش تجارت در این دوران

۱۹۳. کهن‌ترین تاریخ عمومی به زبان فارسی متعلق به کدام دوران است؟

- ۱ حکومت‌های مستقل
 ۲ خلفای راشدین
 ۳ خلفای عباسی
 ۴ خلفای اموی

۱۹۴. مهم‌ترین مراکز آموزش در دوره حکومت‌های مستقل چه بود؟

- ۱ مدارس   ۲ مساجد   ۳ جندی‌شاپور   ۴ دربار امیران

۱۹۵. ایران در دوران حاکمان مستقل با تمام موارد زیر ارتباط دریای داشت؛ به جز:

- ۱ چین
 ۲ جنوب شرق آسیا
 ۳ شرق آفریقا
 ۴ اروپا

۱۷۰. **گزینه ۴** برای پاسخ این سؤال به جدول زیر دقت نمایید:

پایه‌های حکومت اموی	
قتل عمرو بن حمق	استفاده از زور در کسب و حفظ قدرت
دو دستگی میان امویان	موروثی شدن خلافت
جلوگیری از مقاومت	ترویج تفکر جبرگرایی
حضور موالی در قیام‌ها	قومیت‌گرایی و تشدید تعصبات قبیله‌ای

صفحات ۵۶ تا ۵۸

۱۷۱. **گزینه ۱** از زمان امام سجاد (ع) چنین سیاستی پیگیری شد و در ابتدای خلافت اموی؛ یعنی در زمان امام حسین (ع) هنوز سیاست بر مبارزه بنا شده بود. صفحات ۵۹ تا ۶۳

۱۷۲. **گزینه ۲** در این دوران آندلسی‌ها در دستاوردهای علمی پیشتاز شدند و بخش قابل توجهی از پیشرفت‌های علمی اروپاییان مدیون این مورد بود. صفحه ۶۴

۱۷۳. **گزینه ۲** در دوران منصور خلافت عباسی تثبیت شد. صفحه ۶۶

۱۷۴. **گزینه ۲** در دوران ضعف و تجزیه امیرالامراء نقش داشتند و در دوران شکوفایی و خلافت مأمون امام رضا (ع) به ولیعهدی انتخاب شد. صفحات ۶۷، ۶۹ و ۸۰

۱۷۵. **گزینه ۱** اولین دیوان شکل گرفته جند نام دارد که در دوران عمر بن خطاب تشکیل شد. صفحه ۷۰

۱۷۶. **گزینه ۳** متون ترجمه شده در بیت‌الحکمه از تمدن‌های مصر، هند، ایران و یونان بود. صفحه ۷۲

۱۷۷. **گزینه ۲** باید توجه داشته باشید که دفاع از باورهای اسلامی در برابر دیگر باعث توجه به این علم شد؛ ولی دلیل گسترش این علم اختلافات دینی و وجود فرقه‌های جدید است. صفحه ۷۱

۱۷۸. **گزینه ۱** الازهر برای ایفای نقش بیت‌الحکمه در مصر و تحت حاکمیت فاطمیان شکل گرفت. صفحه ۷۶

۱۷۹. **گزینه ۳** باید به یاد بیاورید که امامان در دوران اموی به چه اموری می‌پرداختند از جمله آن می‌توان به تربیت شاگرد، مقابله با تحریف مبانی دینی و سنت نبوی و مبارزه با جریان‌های انحرافی فکری و فرهنگی پرداختند. صفحات ۶۲ و ۷۳

۱۸۰. **گزینه ۴** مذهب اسماعیلیه عقل‌گرا بود و این باعث رواج اندیشه‌های فلسفی شد. صفحه ۷۶

۱۸۱. **گزینه ۲** در زمان خسرو انوشیروان که خسروی اول می‌شود یمن به تصرف ساسانیان درآمد. صفحه ۸۰

۱۸۲. **گزینه ۱** منظور از نخستین گروه ایرانیان که اسلام آوردند، باذان و ایرانیان یمن است که در برابر از دین برگشتگان و پیامبران دروغین در زمان ابوبکر به جنگ پرداختند. صفحات ۴۴ و ۸۱

۱۸۳. **گزینه ۳** در جنگ قادسیه تیسفون سقوط کرد و در جنگ جسر ساسانیان مناطق تصرف شده را باز پس گرفتند. صفحات ۸۱ تا ۸۳

۱۸۴. **گزینه ۴** برای پاسخ این سؤال به جدول زیر دقت نمایید.

دوران	رویداد
عمر	دفترهای دیوانی به خط و زبان پهلوی بود.
یزید	ایران تحت فرمان و نظارت والی عراق بود.
حجاج بن یوسف ثقفی	مهاجرت اعراب به ایران
سفاح	ایرانیان در مناصب سیاسی و نظامی حضور داشتند.

صفحات ۸۵ تا ۸۴

۱۸۵. **گزینه ۳** در جنبش‌های خون‌خواهی ابومسلم ترکیبی از عقاید دینی و فلسفه اسلامی و غیراسلامی وجود داشت. صفحه ۸۶

۱۹۷. **گزینه ۲** ﴿ آپتگین زمینه تأسیس حکومت محلی را در غزنه پایه‌ریزی کرد، زمانی که خوارزمشاهیان با خلافت عباسی در جنگ بودند. *صفحات ۱۰۱ تا ۱۰۵*

۱۹۸. **گزینه ۳** ﴿ محمود غزنوی ری را از دست آل‌بویه خارج کرد و طغرل اول با بیرون کردن آل‌بویه از مرکز خلافت در نقش ناجی خلیفه ظاهر شد. *صفحات ۱۰۲ و ۱۰۳*

۱۹۹. **گزینه ۳** ﴿ قراختائیان در زمان محمد خوارزمشاه از میان رفتند. *صفحه ۱۰۴*

۲۰۰. **گزینه ۴** ﴿ خوارزمشاهیان قبل از اعلام استقلال از سلجوقیان تبعیت می‌کردند. *صفحه ۱۰۴*

۲۰۱. **گزینه ۱** ﴿ غزنویان به هندوستان لشکرکشی می‌کردند. *صفحه ۱۰۲*

۲۰۲. **گزینه ۱** ﴿ در زمان آل‌بارسلان سلجوقی ایران به منتهی وسعت خود رسید. *صفحه ۱۰۳*

۲۰۳. **گزینه ۴** ﴿ سیدعلاءالدین ترمذی در زمان خوارزمشاهیان فردی بود که به‌عنوان جانشین خلیفه در زمان خوارزمشاه انتخاب شده بود. باید توجه داشته باشید که خوارزمشاهیان از دولت‌های ترک نبودند. *صفحه ۱۰۶*

۲۰۴. **گزینه ۲** ﴿ در دوره سلجوقی وزیر از جایگاه بالایی برخوردار بود و از دوره خوارزمشاهیان این جایگاه افول می‌کند. *صفحه ۱۰۷*

۲۰۵. **گزینه ۱** ﴿ شهرهایی که در مرکز یک ناحیه و حکومت قرار داشتند توسعه بیشتری یافتند از جمله این شهرها خوارزم است که مرکز خوارزمشاهیان بوده است. *صفحه ۱۰۷*

۲۰۶. **گزینه ۲** ﴿ ساری از شهرهای شیعه‌نشین بود. *صفحه ۱۰۸*

۲۰۷. **گزینه ۳** ﴿ برای پاسخ به جدول زیر توجه کنید:

ویژگی	نوع
مصادره می‌شد.	شخصی
نوعی دستمزد دولتی بود.	دیوانی
به ضعف سلجوقیان انجامید.	اقطاع
رو به گسترش بود.	وقف

صفحه ۱۱۰

۱۸۶. **گزینه ۲** ﴿ با بهبود موقعیت سیاسی و اجتماعی ایرانیان در عصر عباسیان گرایش به اسلام شتاب گرفت. *صفحه ۸۷*

۱۸۷. **گزینه ۳** ﴿ مازندران، قم و گیلان با مهاجرت شیعیان اسلام آورد. *صفحه ۸۸*

۱۸۸. **گزینه ۴** ﴿ مأمون برای تغییر شیوه حکومت خود حکومت خراسان را به طاهر، سردار ایرانی سپرد. *صفحه ۸۹*

۱۸۹. **گزینه ۲** ﴿ برای پاسخ این سؤال به جدول زیر دقت نمایید:

خاستگاه اجتماعی	
دهقانان	سامانیان
سادات	علویان
رویگزراده و عیار	صفاریان
نظامی	آل‌بویه

صفحه ۹۰

۱۹۰. **گزینه ۳** ﴿ سامانیان و طاهریان از آغاز با نظر مساعد خلیفه حکومت کردند و در میان اختلاف میان سامانیان و صفاریان خلیفه از سامانیان حمایت کرد. *صفحات ۹۱، ۹۲ و ۹۳*

۱۹۱. **گزینه ۱** ﴿ در این زمان با قرارگرفتن امور اداری برعهده کارگزاران ایرانی جنبش‌های دوران عباسی کمتر شد. *صفحه ۹۴*

۱۹۲. **گزینه ۴** ﴿ تجارت خود معلول رونق اقتصادی است. *صفحه ۹۴*

۱۹۳. **گزینه ۱** ﴿ باید اول بر اساس درس اول به یاد بیاورید که کهن‌ترین تاریخ عمومی به زبان فارسی تاریخ بلعمی است و بعد باید توجه کنید که در دوران حکومت‌های مستقل تاریخ بلعمی نوشته شد. *صفحات ۵ و ۹۵*

۱۹۴. **گزینه ۲** ﴿ مهم‌ترین مرکز آموزشی این دوران مساجد است. *صفحه ۹۶*

۱۹۵. **گزینه ۴** ﴿ راه تجاری ایران با اروپا راه زمینی بود، نه دریایی. *صفحه ۱۰۰*

۱۹۶. **گزینه ۳** ﴿ آپتگین در دربار سامانیان خدمت می‌کرد. *صفحه ۱۰۱*

تأسیس: مؤسس این سلسله، کریم‌خان زند، از طوایف لر بود. برای بررسی چگونگی به حکومت رسیدن زندیه به نمودار زیر دقت نمایید:

مرگ نادرشاه ← شکست دادن مدعیان از جمله محمدحسن‌خان رئیس ایل قاجار ← تسلط بر مناطق ایران ← تأسیس سلسله

تثبیت: دوران تثبیت و تأسیس این سلسله به یک شکل است. تفاوت تثبیت این حکومت با حکومت افشاریه توقف کشورگشایی‌هایی است که در دوران نادر آغاز شد و توجه به آبادی و آبادانی کشور است. او خود را وکیل‌الرعا یا نامید.

سقوط: بعد از مرگ کریم‌خان رقابت بر سر جانشینی آغاز شد که پایه‌های حکومت را ضعیف کرد. در نهایت لطفعلی‌خان زند به حکومت رسید و در نهایت با شکست در مقابل آقا محمدخان قاجار این سلسله منقرض شد.

غرور
اشتباهات نظامی
روی گردانی بزرگان دربار به ویژه ابراهیم‌خان کلانتر

دلایل شکست
لطفعلی‌خان

روابط خارجی

در این دو دوره روابط خارجی ایران کمتر از دوران صفویه بود. دلیل این تفاوت؛ ۱. درگیری‌های داخلی ۲. بی‌ثباتی سیاسی

برخوردهای سیاسی نظامی با همسایه غربی (عثمانی)
مهم‌ترین مسائل
برخوردهای سیاسی نظامی با همسایه شمالی (روسیه)

روابط خارجی (عثمانی)

زندیه	افشاریه
صلح دوران افشاریه تا اواخر حکومت کریم‌خان که سپاه زندیه بصره را تصرف کرد، دوام آورد.	برقراری صلح به دنبال مخالفت زمامداران عثمانی با تلاش‌های نادرشاه برای حل اختلافات مذهبی میان دو کشور مسلمان

روابط خارجی (اروپا)

۱. عدم رونق مناسبات سیاسی، اقتصادی و ارتباطات فرهنگی
۲. آمدن نمایندگانی از سوی برخی کشورهای اروپایی

زندیه	افشاریه
عدم گشایش روابط ایران با فرانسه و انگلستان با به وجود آمدن هیئت‌هایی از این دو کشور به دلیل عدم پذیرش خواسته‌های خان زند	برقراری معافیت گمرکی برای انگلیسی‌ها استخدام جان التون به دلیل استفاده از دانش انگلیسی‌ها در زمینه نیروی دریایی مازنداران و خلیج فارس

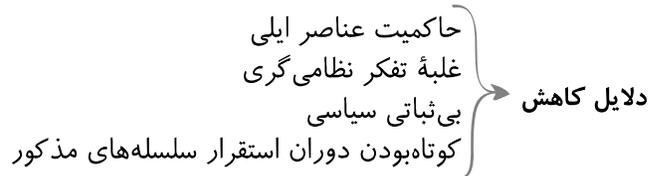

عناصر تمدن در دوران افشاریه و زندیه

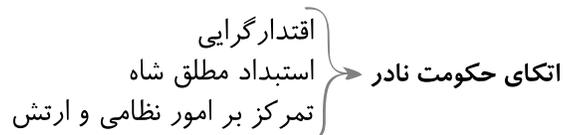
نکته مهم این دوران این دو سلسله، تأثیرگذار بودن تغییرات پیش آمده در این دوران است. این دو سلسله را می‌توان دوران گذار دانست.

نظام اداری

در این دوران از اعتبار اداری و سیاسی کاسته شد.

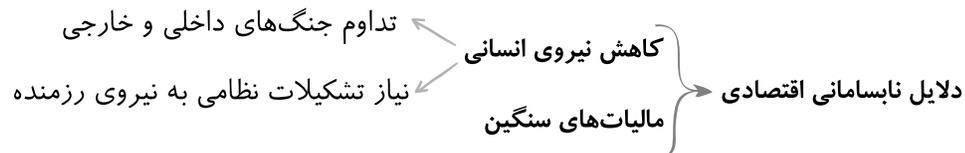

اداره ولایات: همچون دوره صفویه در دست صاحب‌منصبان سابق بود. نادر: او پایتخت رسمی انتخاب نکرد و تنها می‌توان مشهد و کلات را محل نگهداری خزاین او دانست.

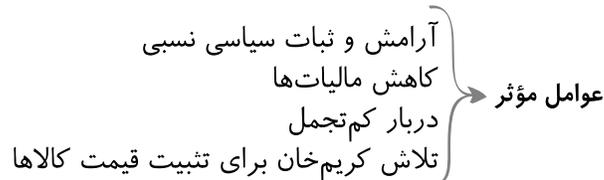
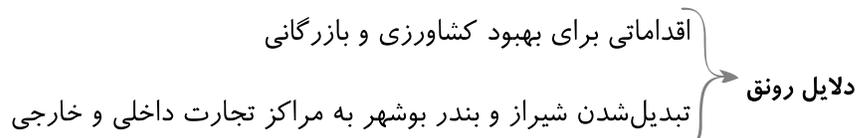

اقتصاد

افشاریه: با نابسامانی اقتصادی مواجه بود.

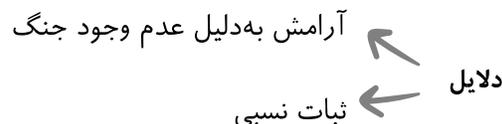

زندیه: در این دوره با رونق اقتصادی مواجه هستیم.

علم؛ ادبیات و آموزش

در دوره افشاریه به افول گرایید؛ ولی در دوره زندیه دوباره شکوفا شد. دلیل این شکوفایی را در نمودار زیر بخوانید:

۳۰۱. بعد از چه رویدادی آقامحمد خان قاجار به استرآباد رفت؟

- ۱ مرگ کریم خان
۲ غلبه بر لطفعلی خان
۳ رویارویی با زندیان
۴ متحد کردن ایل قاجار

۳۰۲. کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

الف) محمدشاه در دفع شورش‌های داخلی موفق بود؛ ولی در نبردهای خارجی شکست خورد.
ب) فتحعلی‌شاه باعث تثبیت قدرت قاجار در کشور شد.

پ) نقش سپهسالار انجام یکسری اصلاحات بود که بعد از مرگش متوقف شد.

ت) ناصرالدین‌شاه به دلیل ترس از کم شدن قدرتش در مقابل اصلاحات مقاومت می‌کرد.

- ۱ ب / ت
۲ الف / پ
۳ ت / الف
۴ ب / پ

۳۰۳. تمام گزینه‌های زیر از جمله دلایل کم شدن قدرت شاه در زمان قاجار بود؛ به جز:

- ۱ نبود ارتش ثابت و حرفه‌ای
۲ نفوذ روحانیت و مراجع شیعه
۳ نفوذ و دخالت کشورهای خارجی
۴ نفوذ و قدرت زنان حرمسرا

۳۰۴. کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

الف) از جمله دلایل کم شدن قدرت شاهان قاجار خود مختاری حاکمان محلی بود.

ب) سفر ناصرالدین‌شاه نقشی در خرید و فروش سمت‌های اداری نداشت.

پ) دعاوی عرف و وظیفه حل و فصل دعاوهای خانوادگی را داشتند.

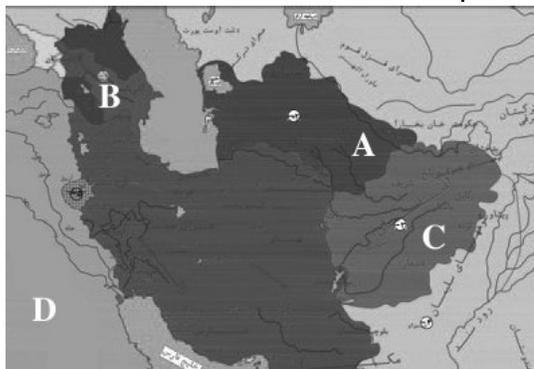
ت) تأسیس بریگاد قزاق از جمله کارهایی بود که در زمان اولین روزهای سلطنت ناصرالدین‌شاه انجام شد.

- ۱ الف / ت
۲ ب / پ
۳ پ / ت
۴ ب / الف

۳۰۵. دلیل شکست ایران در جنگ دوم ایران و روسیه چه بود؟

- ۱ ضعف سیاسی و نظامی ایران
۲ پیمان شکنی دولت فرانسه
۳ مشخص نبودن خطوط مرزی
۴ بی کفایتی و سستی آصف‌الدوله

۳۰۶. بر اساس نقشه زیر کدام منطقه از ایران در زمان نفوذ انگلیسی‌ها جدا شد؟

- ۱ منطقه A
۲ منطقه B
۳ منطقه D
۴ منطقه C

۳۰۷. جدول زیر درباره امتیازات اقتصادی مابین ایران و یکی از کشورهای استعماری است، آن را کامل کنید:

کشور	امتیاز
روسیه	الف
ب	رویتر
انگلیس	پ
ت	تأسیس بانک استقراضی

- ۱ (ت) انگلیس / (ب) روسیه
۲ (الف) بریگاد قزاق / (ب) انگلیس
۳ (پ) تأسیس بانک شاهنشاهی / (ب) روسیه
۴ (ت) روسیه / (الف) توتون و تنباکو

۳۰۸. نمودار زیر را کامل کنید:

تصرف مصر ← الف ← راهی شدن نمایندگان ناپلئون به ایران ← هم‌زمان بودن با دوران جنگ‌های ایران و روسیه ← ب ← قبول پیشنهاد ارتباط با فرانسه ← بسته شدن قرار داد فین‌کنشتاین ← پ ← برای مدت کوتاهی مفید بود. ← ت ← فراخوانده شدن هیئت نظامی فرانسه از ایران

- ۱ (ت) اعزام هیئت نظامی به ایران
۲ (ب) نیاز به متحد داشتن ایران
۳ (الف) حمله مستقیم به هندوستان
۴ (پ) بسته شدن قرارداد بین روسیه و فرانسه

۳۰۹. جدول زیر درباره شیوه زندگی ایرانیان در زمان قاجار است، آن را کامل کنید:

شیوه زندگی	ویژگی
الف	تحت ستم اربابان بودند.
ایل	ب
پ	شماری از افراد ساکن آن بیکار و تهی‌دست بودند.
شهری	ت

- ۱ (ب) بیشترشان بی‌زمین بودند.
۲ (پ) شهر
۳ (الف) ایل
۴ (ت) وضعیت بهتری از روستاییان داشتند.

۳۱۰. وظیفه تأمین تولیدات دامی را کدام دسته از اقشار جامعه برعهده داشتند؟

- ۱ شهری
۲ روستایی
۳ نظامیان
۴ عشایر

۳۱۱. در دوره ناصرالدین‌شاه قاجار تحت تأثیر کدام عامل، سبک نوینی در نقاشی به وجود آمد؟

- ۱ حمایت ناصرالدین‌شاه و سایر درباریان از نقاشان
۲ ظهور هنرمندانی همچون کمال‌الملک
۳ متأثر شدن نگارگری ایرانی از نقاشی مدرن اروپایی
۴ ایجاد دارالفنون و تدریس مکاتب جدید هنری

۳۱۲. عدم تغییر در تکنولوژی کشاورزی قاجار چه تأثیری داشت؟

- ۱ معیشتی ماندن کشاورزی ایران
۲ کاهش محصولات کشاورزی
۳ عدم تغییر در کشاورزی
۴ تجاری شدن کشاورزی

داشتن ایران ← قبول پیشنهاد ارتباط با فرانسه ← بسته‌شدن قرار داد فین‌کنشتاین ← اعزام هیئت نظامی به ایران برای تعلیم و تجهیز سپاه ایران ← برای مدت کوتاهی مفید بود ← بسته‌شدن قرارداد بین روسیه و فرانسه ← فراخوانده شدن هیئت نظامی فرانسه از ایران

صفحه ۴۵

۳۰۹. گزینه ۲ برای پاسخ به جدول زیر دقت نمایید:

ویژگی	شیوه زندگی
تحت ستم اربابان بودند.	روستا
وظیفه تأمین نیروی نظامی حکومت مرکزی را داشتند.	ایل
شماری از افراد ساکن آن بیکار و تهی‌دست بودند.	شهری
کارگران از جمله گروه‌های اجتماعی آن بود.	شهری

صفحه ۴۸

۳۱۰. گزینه ۴ تولیدات دامی در شیوه شبانکاری تأمین می‌شد، مختص ایلات و عشایر است.

صفحه ۴۹

۳۱۱. گزینه ۳ در دوره ناصرالدین‌شاه، سنت نگارگری ایرانی تحت تأثیر هنر نقاشی مدرن اروپایی قرار گرفت و سبک نوینی در نقاشی به وجود آمد.

صفحه ۵۶

۳۱۲. گزینه ۳ باید توجه داشته باشید متن کتاب از این قرار است: «با وجود این که مناسبات حاکم بر بخش کشاورزی، شیوه‌ها و ابزارهای تولید (تکنولوژی) این بخش دچار تغییر و تحول اساسی نشد، کشاورزی ایران اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم میلادی مانند گذشته یک کشاورزی معیشتی نبود.» پس بر اساس این متن حتی معیشتی نبودن یا همان تجاری‌شدن کشاورزی نیز ارتباطی با عدم تغییر در تکنولوژی نداشت.

صفحه ۵۱

۳۰۲. گزینه ۲ فتحعلی‌شاه در دفع شورش‌های داخلی موفق بود و در نبردهای خارجی شکست خورد. اصلاحات را امیرکبیر انجام داد که بعد از مرگش متوقف شد.

صفحات ۳۴ تا ۳۶

۳۰۳. گزینه ۴ نفوذ زنان حرمسرا نقشی در کم کردن قدرت مطلقه شاهان نداشت.

صفحه ۳۷

۳۰۴. گزینه ۳ دعاوی شرع این وظیفه را داشتند و تأسیس بریگاد قزاق بعد از دوران امیرکبیر که اواخر سلطنت ناصرالدین‌شاه صدراعظم بود تشکیل شد.

صفحات ۳۸ تا ۴۰

۳۰۵. گزینه ۴ دو گزینه اول به دلایل شکست ایران در جنگ اول ایران و روسیه اشاره دارد و گزینه ۳ دلیل آغاز دور دوم جنگ ایران و روسیه است.

صفحه ۴۲

۳۰۶. گزینه ۴ «۱» طبق قرارداد آخال در زمان نفوذ روسیه از ایران جدا شد. گزینه ۲ «۲» طبق قرارداد گلستان در زمان دور اول جنگ‌های ایران و روسیه و گزینه ۳ «۳» نیز اصلاً از مناطق جداشده در زمان قاجار نیست.

صفحات ۴۳ و ۴۴

۳۰۷. گزینه ۲ برای پاسخ به جدول زیر دقت نمایید:

کشور	امتیاز
روسیه	شیلات، بریگاد قزاق
انگلیس	رویتر
انگلیس	بانک شاهنشاهی
روسیه	تأسیس بانک استقراضی

صفحات ۴۴ و ۴۵

۳۰۸. گزینه ۲ برای پاسخ به نمودار زیر دقت نمایید:

تصرف مصر ← تلاش برای حمله به هندوستان ← راهی کردن نمایندگان به ایران ← هم‌زمان بودن با دوران جنگ‌های ایران و روسیه ← نیاز به متحد

